

Aktivitetsskemaer

Til struktureret tematiske sprogarbejde

Inspiration til det strukturerede tematiske sprogarbejde

I skemaerne gives eksempler på, hvordan man kan arbejde med de forskellige sproglige områder i forhold til de enkelte aktiviteter uanset tema.

Dialogisk læsning	
Ordforråd	Samtale om udvalgte ord. Husk at øveordene skal gentages mange gange . Relatér til noget kendt fra barnets begrebsverden.
Narrative færdigheder	Lad barnet selv fortælle ud fra billederne i bogen (uden læsning), når barnet kender bogen godt. Iegn en tegneserie med et tidsforløb. Hjælp børnene med at lave taleboblere og skriv enkle replikker/udråb.
Sproglig kompleksitet	I oplæsningen kan fokus vendes mod fx flertalsbøjninger eller hvad, der skete i går (brug af datid).
Kommunikative færdigheder	Sid med en lille børnegruppe og lad dem øve sig i at byde ind efter tur og lytte til det, som de andre siger – vær bevårdt om at alle kommer til orde.
Talesproglige kompetencer	
Lydlig opmærksomhed	Find bøger med rim og remser. Stop lige før rimordet og lad barnet komme med bud på, hvilket ord der nu kommer.
Bogstaver	Store børn: Tal om nogle af bogstaverne i bogen. Hvis børnene er begyndt at skrive deres eget navn, kan de prøve at genkende det første bogstav i deres navn. Brug gerne dubletbøger og lad barnet følge med ved siden af i sin egen bog.
Ord	Under dialogisk læsning kan man lade børn være "ejere" af bestemte ord, fx ordet KAT. Når læseren når til ordet, så peger man på barnet, der er ejer af ordet i stedet for at læse det højt.
Skriftproglige begreber	Vis barnet læseretningen med en finger eller anvend pegeredskaber ved læsning af Big Books. Lad gerne børnene blade til næste side, så de opfatter, at teksten fortsætter på næste side. Eller brug dubletbøger og lad barnet følge med ved siden af i sin egen bog. Hjælp børnene med forståelsen af begreber, der har med skrevne ord at gøre og hjælp dem med at se sætninger som noget, der består af ord.
Tidlige læse- og skriveforudsætninger	

Samtaler i hverdagen	
Ordforråd	Tal om og anvend øveordene i samtaler med børnene (til frokost, i garderoben osv.). Få børnene til at bruge øveordene ved at bruge de understøttende sprogstrategier.
Narrative færdigheder	Lad børnene fortælle om, hvad de oplever i de tematiske forløb.
Sproglig kompleksitet	Øv brugen af udsagnsords tider ved både at spørge til i går (datid) og i morgen (fremtid).
Kommunikative færdigheder	Følg op på barnets initiativer til samtale ved at følge barnets interesse.
Lydlig opmærksomhed	Snak om øveordenes begyndelseslyde.
Bogstaver	Snak om bogstaver i omgivelserne.
Ord	Se på skrevne ord, der er på emballagen til frokost, som er relevante for temaet.
Skriftproglige begreber	Snak om det at læse og skrive, når det dukker op som en del af barnets liv (fx et brev eller en mail til forældrene, et skilt, en huskeseddel, en sms, brug af nettet, postkort fra en kolega osv.).
Tidlige læse- og skriveforudsætninger	

Oplevelser: Ture ud af huset og gæster	
Ordforråd	Udvælg bestemte ord fra turen, som børnene skal lære og tal om dem, når I kommer hjem. Tag på udflygt med udgangspunkt i en sang, - så børnene på den måde lærer ordene.
Narrative færdigheder	Giv plads på turen og efter turen til at fortælle. Tal gerne om forestillinger om, hvor I skal hen. Giv plads før turen til tanker om, hvad I skal opleve.
Sproglig kompleksitet	Lad et barn udpege en genstand på turen, brug fingerleg til at illustrere fx bøjninger. Løft 1 finger = 1 bil, 2 fingre = 2 biler
Kommunikative færdigheder	I samtalen med børnene på turen, kan fokus være på opklarende spørgsmål, oplæg til dialog, fastholdelse af et emne.
Lydlig opmærksomhed	Find ord fra turen, der rimer. Ex hus/mus. Tal om lydene I møder på turen.
Bogstaver	Lad gerne børnene lede efter bogstaver på skilte, når I er på udflygt. Lad børnene skrive bogstaver i sand eller lave bogstaver med grene og andre ting fra naturen.
Ord	Find ord på skilte og del dem eventuelt op i dele (fx Vandløse) og tal om betydningen af de enkelte dele. Find ord som er lange i teksten og klap stavelserne sammen.
Skriftsproglige begreber	Tag billeder på turen, sæt dem op på væggen og skriv tekst nedenunder. Tænk computer ind, når der arbejdes med tekst og billeder. Lav billedbøger. Lav udflygt til biblioteker, hvor det er muligt at se på bøger om temaet.
Tidlige læse- og skriveforudsætninger	
Talesproglige kompetencer	

Sang, musik og rim	
Ordforråd	Vælg sange, som betoner eller fremhæver nogle af de øverste ord, som I har valgt
Narrative færdigheder	Mange sange indeholder fortællinger. Man kan med fordel snakke om, hvad de handler om - uden musik. Derefter synger I.
Sproglig kompleksitet	Beton endelserne, så bøjningerne fremstår tydeligt.
Kommunikative færdigheder	Vælg sange, som indeholder kropslig kommunikation: "Med hænderne si'r vi klap ..." "Jeg kan høre med mit øre..." "Tommelfinger hvor er du ..."
Lydlig opmærksomhed	Arbejd med rytmen i rim og remser. Fokuser på ord, der rimer. Brug hele kroppen - hop fx på stavelserne. Tal om de lyde I synger og leg med at lave om på lydene (lav dem lange, korte, lyse, mørke...).
Bogstaver	Syng alfabetsange og andre sange, der fremhæver bogstaverne. Tegn bogstaverne i luften, når I synger om dem.
Ord	Man kan betone ord ved at trampe udvalgte ord undervejs i sangen. Ex 'kjole' i "Se min kjole..." eller 'autobil' i "Oles nye autobil". Husk forklaring før og efter på hvad ordene betyder.
Skriftsproglige begreber	Alle former for sangbøger giver mulighed for at følge teksten. Vær derfor opmærksom på ikke kun at rette opmærksomheden mod eventuelle billeder. Sæt fokus på sanges titel.
Tidlige læse- og skriveforudsætninger	
Talesproglige kompetencer	

Rollelege	
Ordforråd	Vælg rollelege, der lægger op til at børnene bruger de valgte øveord.
Narrative færdigheder	Pædagogen deltager aktivt og hjælper børnene med at sætte sprog på og styrer legen, så der er en begyndelse, en midte og en slutning. Fortæl gerne børnene om bindeord som fx "og" og "fordi".
Sproglig kompleksitet	Ved pædagogens aktive deltagelse kan der leges med fx nutid/datid.
Kommunikative færdigheder	Hjælp børnene med at komme med idéer til legen og hjælp dem med at forstå hinandens idéer.
Lydlig opmærksomhed	Lav rollelege eller teater, hvor remser er udgangspunktet. Fx "Hvem er det der banker..."
Bogstaver	Lav rollelege, hvor bogstaverne får roller ud fra deres udseende eller navn.
Ord	Lad det at skrive ord være en del af legen. Fx en mor, der skriver en indkøbsseddel eller en popstjerne, der skriver autografer.
Skriftsproglige begreber	Tænk rollelege ind, hvor det skrevne/det at skrive indgår. Fx leg postbud med breve, politimand, der skriver bøder ud.
Tidlige læse- og skriveforudsætninger	
Talesproglige kompetencer	

Kreative aktiviteter	
Ordforråd	Find billeder af øveordene. Lav plancher med alt det som er forbundet med ordet og skriv ordet i midten. Lav tegninger af øveordene.
Narrative færdigheder	Lad børnene fortælle en historie ud fra deres tegning. Der gemmer sig ofte en hel historie i en enkel tegning.
Sproglig kompleksitet	Lad børnene øve sig i at sammenkæde sætninger ved at tale om deres tegninger: Her er den kat. Den er sort. Den vil... Brug åbne spørgsmål til at få barnet til at fylde flere detaljer på.
Kommunikative færdigheder	Lad børnene stille opklarende spørgsmål til hinandens tegninger.
Lydlig opmærksomhed	Supplér børnenes auditive sans med noget visuelt eller taktilt. Leg "blindebuk" med rimord. Tag fx en sprosse med en bestemt remse fx en "Oppe i gardenerne" – pose med gartinstof, appelsiner, en kone osv.
Bogstaver	Lad børnene klippe bogstaver ud af ugeblade og aviser og lime dem på papir. Form bogstaver i ler, trylledej eller klip i fint sandpapir. Lav billeder af de enkelte bogstaver og snak om deres udseende (er de runde, bløde, spidse osv.).
Ord	Giv barnet lange sjove ord fx brandbil eller skotøjseske på ordkort og hjælp barnet med at klippe ordene op i betydningsdele. Ordene kan også klippes op i stavelser. Snak om hvad I gør. Tegn de sammensatte ord (fx brand + mand).
Skriftsproglige begreber	Lav bøger med børnene. Lad dem legeskrive til deres tegninger. Brug 'bøgbegreber': forsiden, kapitler, bagsiden, titel, forfatter.
Tidlige læse- og skriveforudsætninger	
Talesproglige kompetencer	

Samling	
Ordforråd	Tal om de nye øveord og deres betydning.
Narrative færdigheder	Lad børnene fortælle historier, som de selv har oplevet, der er forbundet med temaet. Vælg små alderssvarende grupper, så der bliver plads til det enkelte barns historier.
Sproglig kompleksitet	Tal om det, der skete i går, det der sker i dag og det der skal ske i morgen. Visualiser gerne fx med figurer, billeder o.l.
Kommunikative færdigheder	Stil undrende spørgsmål til samling (mindre gruppe) og byg videre på og udfold børnes svar. Leg gerne "stil spørgsmål til naboen", så børnene øver sig i at starte en kommunikation.
Lydlig opmærksomhed	Lad børnene på skift tale om en lyd, som de er optaget af. Tal hver dag om et af øveordenes begyndelseslyd (fx H i Hest) og lad børnene sige andre ord med den samme begyndelseslyd.
Bogstaver	Fælles snak om de enkelte bogstaver. Hvad ligner de, hvad får de én til at tænke på? Tal også om, hvordan de er opbygget (af streger og buer). Tal om deres navn og lyd. Man kan også tage tomme rammer og sætte billeder i af "S"-ting, "K"-ting osv. og lade et barn udpege en "S"-ting eller en "K"-ting.
Ord	Tæl og klap stavelser i fællesskab fx børnenes navne eller øveordene. Snak om sammensatte ord og deres betydningsdele.
Skriftsproglige begreber	Snak om det at læse og skrive. Hvordan læser man, hvornår skriver man. Hvad bruger man det til osv.

Talesproglige kompetencer

Tidlige læse- og skriveforudsætninger

Indretning af stuen

I forbindelse med det strukturerede tematiske sprogarbejde kan indretningen af stuen spille en stor rolle. Nedenstående skema indeholder forslag til, hvordan stuen kan indrettes, så den understøtter det strukturerede tematiske sprogarbejde i relation til de forskellige sproglige områder.

Indretning af stuen - gør stuen til et læringsrum som børnene kan bruge selvstændigt	
Ordforråd	Tænk over hvilken indretning af stuen, der kan understøtte ordene. Anvend fx ordkort og lav billeder af ordene og de sammenhænge de indgår i. Så kan det enkelte barn få tid til, i sit eget tempo, at se på ordene.
Narrative færdigheder	Lav et læse- og fortællehjørne inden døre og en fortællebænk på legepladsen. Tænk her praktisk organisering ind, så der er en person, der har "bænkjanssen".
Sproglig kompleksitet	Lav en hylde med billeder og konkrete ting til at tydeliggøre og lege med sproglig kompleksitet.
Kommunikative færdigheder	Tegn cirkler på gulvet, som har en kommunikativ funktion: fx talecirkel, lytte-cirkel, spørgecirkel osv.
Lydlig opmærksomhed	Lav et lyd-hjørne, hvor man via en PC kan klikke på hvordan ordene lyder. Brug programmer, der også kan sige ordene på de tospogedes modersmål.
Bogstaver	Find relevante internetsider med bogstavlege og vendespil med bogstavlyde. Hav bogstaverne tilgængelige i en fysisk tredimensionel form, så børnene kan sætte dem sammen eller på anden måde lege med dem. Hæng billeder op af bogstaver, som barnet kan se på, når det fx vil skrive sit navn.
Ord	Hæng ordkort op med billeder, som barnet kan bruge, når det "legeskriver".
Skriftsproglige begreber	Hav en tavle til at skrive på og et læsehjørne med bøger. Lad børnene skrive noget ud fra ordkortene eller ordplancherne på stuen.

Talesproglige kompetencer

Tidlige læse- og skriveforudsætninger

